

Col·lecció de documents històrics sobre astronàutica del prof. Ramon Carreras

Presentació

Fa uns 50 anys vaig tenir el primer contacte amb l'actual ETSEIAT en formar part d'un grup d'estudiants aficionats a construir coets. Aquesta afició va marcar tota la meua vida acadèmica i no he deixat d'interessar-me per l'astronàutica i el vehicle que l'ha fet possible: el coet. Al llarg d'aquets anys m'ha

d'un vehicle apte per a navegar per l'espai. Motivats pels pensaments d'uns quants visionaris, al llarg dels anys he anat col·leccionant llibres relacionats més o menys directament amb el tema de l'astronàutica. Aquestes obres en arribar la meua jubilació, de bon grat, les he

Motivat pels pensaments d'uns quants visionaris, al llarg dels anys he anat col·leccionant llibres relacionats més o menys directament amb el tema de l'astronàutica.

fascinat esbrinar quins van ser els pioners de l'astronàutica i els coets.

Considero que l'exploració física de l'espai no ha estat una realitat fins que han confluït adequadament tres fets: la idea de viatjar més enllà de la Terra, el coneixement del medi extraatmosfèric i el disposar

donat a la Biblioteca del Campus de Terrassa de la UPC a per a que puguin ser d'utilitat a l'estudiantat de l'enginyeria aeroespacial que estigui motivat per saber com va néixer la tecnologia de l'exploració de l'espai.

Ramon Carreras Planells*

• • •

(*)Ramon Carreras Planells (Barcelona, 1942) és catedràtic d'universitat de l'Àrea de Màquines i Motors Tèrmics de la UPC. Va exercir com a professor en els àmbits de la química, la termodinàmica i els motors tèrmics i els coets a l'ETSEIAT durant més de 40 anys. L'any 1965, sota la tutela del catedràtic Francesc Simó, va ser un dels membres fundadors del Grup de Propulsió Coet de l'ETSEIAT. En l'àmbit aeroespacial és "Associate Fellow" de l'American Institute of Aeronautics and Astronautics (AIAA), entre d'altres entitats. Com divulgador fou el redactor de les entrades corresponents a cosmonàutica a la primera edició de la Gran enciclopèdia Catalana.

Abast de la col·lecció

Des d'un punt de vista temàtic he reunit obres literàries de ficció sobre viatges espacials de diferents èpoques, novel·les de viatges espacials escrites per autors no científics que inclouen justificacions tècnico-científiques (Jules Verne, Achile Eyraud, Edgar Allan Poe, Kurd Lasswitz...) i novel·les escrites per científics (Konstantin Tsiolkovski, Bruno Burger, Willy Ley...) També he incorporat algun tractat sobre la ciència-ficció que aborda el tema dels viatges espacials i també alguna novel·la de ciència ficció més moderna que vaig considerar innovadora en algun aspecte tècnic.

Un altre conjunt de llibres de la col·lecció el constitueixen els primers llibres científico-tècnics sobre el coet com a enginy capaç de navegar fora de l'atmosfera terrestre, escrits per autors com Oberth, Esnault Pelterie, Goddard, entre d'altres. Així també els publicats pels primers tractadistes i divulgadors dels

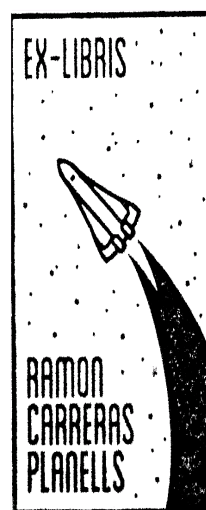
viatges espacials (Willy Ley, von Braun, etc.).

Un apartat especial és el dels primers llibres de divulgació de l'astronàutica publicats en castellà, Maluquer, Mur, Lleget, Puig, Paluzie, etc. També hi ha llibres més genèrics que inclouen capítols dedicats a la història de la idea del viatge espacial a altres mons (Flammarion i altres autors recents) i que serveixen una recopilació de fonts bibliogràfiques sobre el tema. També he aportat algun llibre d'història de la navegació aèria ja que en els orígens comparteixen unes inquietuds paral·leles a la dels viatges espacials. Completen la col·lecció algunes obres de divulgació astronòmica que tenen alguna connotació de viatge espacial i de la possibilitat d'altres mons habitats i obres

En quan a l'extensió temporal de les obres principals, aquesta va des dels temps remots fins als voltants de l'any 1957, data del Sputnik primer satèl·lit artificial que al meu entendre va marcar un primer pas de la ficció a la realitat.

sobre la vida a l'univers tal com les d'Arrhenius.

En quan a l'extensió temporal de les obres principals, aquesta va des dels temps remots fins als voltants de l'any 1957, data del Sputnik, primer satèl·lit artificial que al meu entendre va marcar un primer pas de la ficció a la realitat.

Exlibris del professor Ramon Carreras

Alguns exemplars destacables

En primer lloc dono un alt valor sentimental al llibre que a l'any 1928 va publicar el professor alemany Hermann Oberth, considerat com un d'un dels pares de l'astronàutica i que vaig tenir l'oportunitat de conèixer personalment en fer-li d'interpret durant un parell d'estades a Catalunya als anys seixanta. El llibre porta per títol "Die Rakete zu den Planetenräumen" (El coet cap als espais planetaris), exemplar que em va dedicar expressament.

Un altre llibre que també valoro especialment és l'escrit per Hohmann titulat "Die Erreichbarkeit des Himmelskörper" que tracta de la possibilitat d'abastar els cossos celestes i que és l'obra on l'autor introdueix el concepte de les òrbites de transferència, des d'aleshores

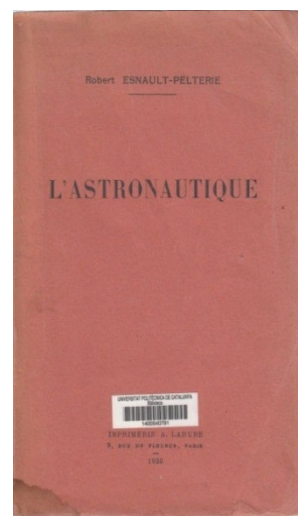
anomenades de Hohmann. Val a dir que té una elegant portada d'estil racionalista.

Un altre exemplar notable és la primera obra recopilatori dels treballs pioners, que va editar Willy Ley i que incorpora capítols de Oberth, Hoefft, Hohman, Debus, Guido von Pirquet i Sander. Vaig tenir la sort de poder adquirir aquesta obra a un marxant hongarès.

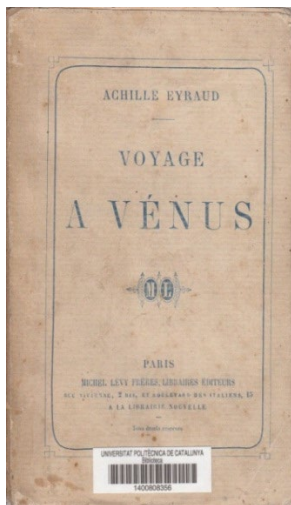
Cal esmentar també la primera obra publicada amb el títol "Astronautique" a l'any 1930 pel francès Esnault Pelterie, així com la recopilació dels treballs d'un dels altres pares de l'astronàutica, el nord-americà Goddard.

Un exemplar que té ja un valor històric afegit és l'editada per Summerfield on es recopilen una sèrie de

contribucions sobre coets amb propulsant sòlid i que és el primer número de la prestigiosa sèrie de "Progress in Astronautics and Rocketry" de l'ARS", després AIAA.

Entre les obres de ficció en destaco un parell. Primer el "Voyage a Venus" publicada l'any 1865, traduïda al castellà al 1868, i que té el mèrit de ser la primera obra del món en la qual es proposa seriosament la utilització d'un motor coet com a sistema de propulsió capaç d'operar fora de l'atmosfera.

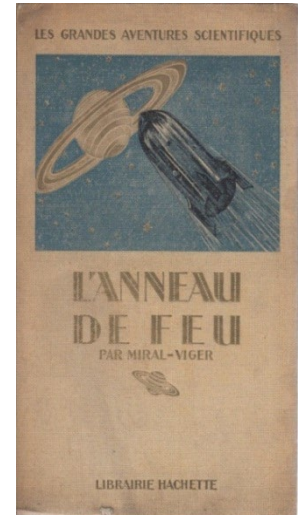

En segon lloc "Über zwei Planeten" (Damunt de dos planetes) novel·la de Kurd Lasswitz publicada al 1897 i traduïda i editada pocs anys després en forma de fascicles pel diari madrileny ABC, i on destaquen les belles il·lustracions modernistes d'Eulogio Varela.

Entre les obres de ficció en destaco un parell: primer el "Voyage a Venus" publicada l'any 1865, traduïda al castellà al 1868 i que té el mèrit de ser la primera obra del món a la que es proposa seriosament la utilització d'un motor coet com a sistema de propulsió capaç d'operar fora de l'atmosfera.

També considero de marcat interès la novel·la dels anys trenta dels francesos Miral-Viger, "L'Anneau de Feu" relat de viatges interplanetaris amb coet i amb cites tècniques als treballs de Esnault Pelletier al estil Verne. Encara que ja més conegudes, hi ha la primera edició de les obres de Jules Verne traduïdes al castellà i que incorporen les clàssiques il·lustracions originals.

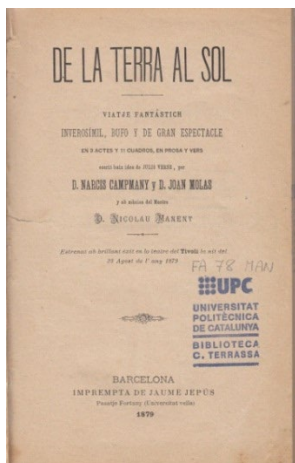

Digne d'ésser destacada, com a precursora en l'ús del coet, és la novel·la "Aelita" d'un "altre" Tolstoi, editada en varies versions i on se'n va fer una versió cinematogràfica (Y. Protazanov, 1924).

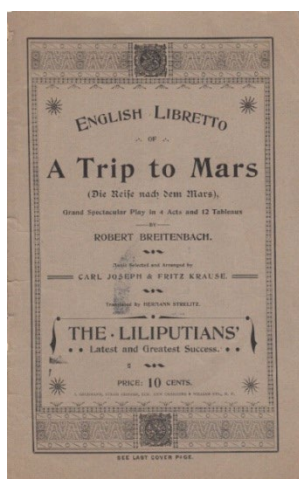
En l'àmbit del cinema, en la col·lecció s'hi pot trobar la novel·la "Frau im Mond" de Thea von Harbou que amb l'assessorament d'Oberth va servir de guió cinematogràfic del film "La dona a la Lluna" de Fritz Lang, on apareix per primer cop el compte enrere en el llançament d'un coet.

En el camp de la ficció ja més burlesca, hi ressalten dos exemplars rars. Un és el català

“De la Terra al Sol”, espectacle de teatre musical inspirat en el Viatge a la Lluna de Verne i estrenat al Teatre Tívoli de Barcelona a l’any 1879.

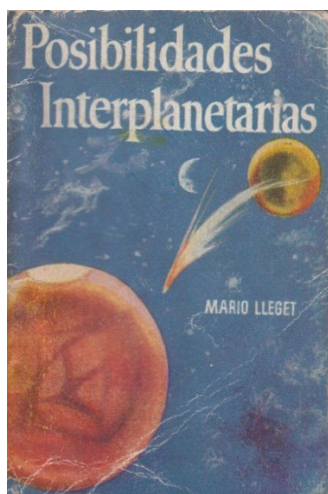

L’altre exemplar, també molt rar, té com autor Breitenbach, alemany emigrat als Estats Units d’Amèrica i porta per títol “A trip to Mars” estrenat a Nova York l’any 1908.

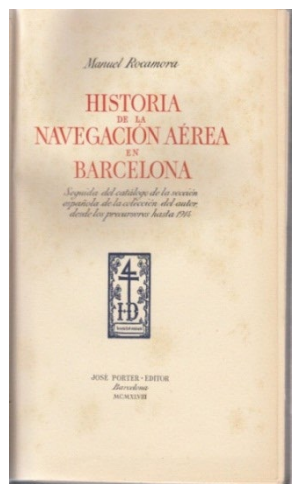

I finalment tres curiositats. Per una banda, un llibre de reduït format, escrit als anys 50 pel divulgador català Marius Lleget i que porta per títol “Posibilidades

interplanetarias” dins la col·lecció Enciclopedia Pulga: Reconec que la seva lectura em va despertar l’interès per aquest temes.

La segona, el llibre catàleg de Manuel Rocamora (dedicat “Historia de la navegación aérea en Barcelona” editat l’any 1948 i on es descriuen tot tipus de publicacions i objectes relacionats amb el tema i que es conserven en la que fou la seva residència al carrer Ballester de Sant Gervasi a Barcelona. Val a dir que aquest exemplar em va

proporcionar la pista per descobrir el valor de l’obra pionera de Federico Gómez Arias “Memoria sobre la Propulsión Aero-Dinámica” Barcelona 1876.

I la tercera curiositat es tracta d’una obra, també dedicada, que tracta els viatges interplanetaris escrita per l’enginyer Carlos Buigas (el de les fonts de Montjuïc de Barcelona). Carlos Buigas va ser el primer en publicar un article amb el títol “Astronautica” a la premsa local (La Vanguardia, 12 gener 1932) mostrant que ja coneixia els treballs teòrics d’alguns dels anomenats “pares” de l’Astronàutica i que en una visita em va explicar com va arribar a motivar-se també per aquest apassionant tema.